

Список використаних джерел

1. Царик Т. М. Модель професійної підготовки керівника дитячого хореографічного колективу / Т. М. Царик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://int-konf.org/konf092013/523> – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 1997. – 349 с.
3. Куценко С. В. Педагогічна майстерність майбутніх вчителів хореографії як гарант ефективності формування творчого потенціалу / С. В. Куценко // Актуальні питання мистецької освіти та виховання. – Вип. 1-2. – 2015. – С. 113-121.
4. Барабаш О. В. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів хореографії в процесі професійної підготовки / О. В. Барабаш // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – Вип. 37 – 2012. – С. 6-10.

Гузій Н. В., д.п.н., професор,
Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова
(м.Київ)

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ВИМІРАХ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ВЧИТЕЛЯ-ВИХОВАТЕЛЯ

Успішна реалізація концепції нової української школи сьогодні вимагає успішного, творчого, вмотивованого вчителя з достатнім рівнем культури професійної поведінки, що реально втілюється в зовні окресленому виконанні педагогічних дій – здійсненні системи поведінкових актів і вчинків учителя-вихователя. Професійна поведінка педагога детермінується і його особистісними властивостями, оскільки в кожному акті педагогічної діяльності конкретно виявляється багатство знань, переживань, переконань учителя-вихователя. Культурний діапазон таких поведінкових проявів характеризується динамікою перетворення різних спонтанних пристосувальних реакцій і несвідомих “комунікативних надбудов” педагога у глибоко усвідомлене засвоєння сукупності продуктивних способів, прийомів, “технік” поведінкових актів і вироблення на цій основі спеціальних умінь і навичок оптимального використання власного психофізичного апарата для вирішення і практичного втілення конкретних професійно-педагогічних задач.

До структурно-функціональних одиниць культури професійної поведінки педагога належать передусім педагогічні дії і вчинки, педагогічні ситуації і педагогічні задачі, а також педагогічні уміння їх розв’язання і виконання (Н. В. Кузьміна, Ю. М. Кулюткін, М. В. Кухарев, М. М. Левіна, В. А. Семиченко, В. О. Сластьонін, Л. Ф. Спірін та ін.).

Педагогічна дія має різноманітні зовнішні і внутрішні форми прояву (жести, рухи корпусу, вираз обличчя, вислів, судження тощо), що нерозривно пов’язане із безпосереднім виконанням циклів операцій розумово-психологічного і матеріально-практичного рівнів. Плідно трансформуючи

теорію театральної дії Станіславського на галузь педагогічної дії, І. А. Зязюн вважає, що майстерність педагога, як і актора, зумовлюється методами і "технікою" організації роботи над матеріалом та його впровадженням у дію [1, с. 104].

Здійснення педагогом спланованих або імпровізованих поведінкових актів можливо лише в конкретних умовах педагогічної дійсності, що пов'язане з необхідністю діяти у реальних ситуаціях, володіти професійно-педагогічною технікою. Виразність техніки виконання педагогічних дій обумовлює своєрідність "професійно-педагогічного почерку" педагога як передусім "духовної іпостасі" добра і краси, етики й естетики професійно-педагогічної поведінки.

Естетика поведінки учителя-професіонала виступає важливим і досить специфічним критерієм і чинником культури педагогічної праці, що зумовлюється унікальними можливостями впливу краси, прекрасного і досконалого на гармонізацію ціннісно-мотиваційної, інтелектуально-пізнавальної, емоційно-почуттєвої сфер особистості педагога. Естетичні вирази професійно-педагогічної поведінки, що втілюють риси прекрасного у вчинках та діях вчителя-вихователя, надають привабливості, вишуканості, артистизму його образу, підкреслюють індивідуально-типологічні харизматичні творчі якості та сприяють професійному визнанню, виборюванню авторитету педагога. Естетичний смак педагога як здатність до оцінювання прекрасного у різноманітних явищах педагогічної дійсності, у тому числі у власних діях, набуває значення надійного індикатора його духовності, перетворюється на діючий механізм культури професійної поведінки, забезпечує перехід від красивого, прекрасного до доброго, гуманного, людського, тобто морально-етичного.

Різноманітні етичні властивості та якості особистості й діяльності педагога, що відображають зміст провідних етичних категорій добра, справедливості, відповідальності, чесності, порядності тощо, головним чином виявляються у педагогічному спілкуванні. Культура педагогічної комунікації передбачає відповідність використовуваних знакових символічних елементів педагогічної техніки визначеній системі правил, норм, цінностей, еталонних зразків професійної поведінки учителя-вихователя, виконання яких допомагає підтримувати соціально-професійний рольовий статус суб'єктів педагогічного спілкування, зберігати їх людську гідність, встановлювати педагогічно доцільну дистанцію, а також полегшує взаєморозуміння і встановлення психологічного контакту, запобігає загостренню стосунків і розвитку конфліктів, забезпечує психологічний комфорт педагогічної взаємодії. В узагальненому вигляді вони утворюють професійно-педагогічний етикет (від франц. *etiquette* – соціально обумовлені норми поведінки, ввічливість). За цілком слушним визначенням В. М. Гриньової, етикет учителя є сукупністю принципів і правил, які є одним із засобів формування його комунікативних умінь, підвищення ефективності комунікативної діяльності й поведінки та рівня сформованості педагогічної культури. Засвоєння ж правил "етикетного" педагогічного спілкування перетворюється, на думку автора, на "особливу мову" поведінки педагога-професіонала [2, с. 249].

Отже, культура професійно-педагогічної поведінки виступає складним

інтегративним специфічним особистісно-діяльнісним утворенням педагога, що забезпечує етичні та естетичні властивості комунікативної канви різноманітних педагогічних дій, вирішення педагогічних ситуацій і задач, вибору і застосування елементів педагогічної техніки шляхом усвідомленого, творчого, психологічно врегульованого використання власного природного психофізичного апарата, придбаних знань, умінь, досвіду відповідно до сформованих ціннісно-смыслових орієнтацій особистості педагога-професіонала.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – Київ : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
2. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя: теоретичний та методичний аспекти / В. М. Гриньова. – Харків : Основа, 1998. – 300 с.

Котломанітова Г. О., к.п.н.,
доцент, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ФАХІВЦЯ У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Поняття «компетентність» у наш час органічно ввійшло в педагогічний обіг, науковці намагаються дати визначення освітнім, життєвим та професійним компетентностям. Серед інших виокремлюють соціальну компетентність особистості. Остання охоплює різні сфери людської діяльності: навчальну, професійну, власне соціальну взаємодію, є однією з істотних передумов продуктивної міжособистісної взаємодії в усіх її проявах. Основою будь-якої професійної діяльності є компетентність і професіоналізм. Для кваліфікованого вирішення професійних завдань фахівець у галузі соціальної роботи має володіти набором ключових компетентностей.

Професія соціального працівника спрямована на соціальну сферу, на соціальну взаємодію з особами, які потребують фахової допомоги й підтримки. Тож умовою професійної ідентичності є соціальна спрямованість, соціальна активність, наявність соціальних якостей, умінь соціально-групової і міжособистісної взаємодії, здатності до перетворень у соціальному середовищі.

Соціальну компетентність визначають як компонент життєвої компетентності людини. Зокрема, дослідниця О. Павлик трактує соціальну компетентність як «компетентність відносно взаємодії з іншими людьми» і відводить їй місце серед складових життєвої компетентності (когнітивна, комунікативна, емоційно-вольова, здоров'язберігальна, інформаційна, соціальна